

2018 ИНДЕКС НА ОДЖЛИВОСТ НА ГРАЃАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Главен град: Скопје
Население: 2 118 945
БДП по глава на жител (ПКМ): 14 900 УСД
Индекс за човековиот развој: Високо (0,757)
Слобода во светот: Делумно слободно (58/100)

ОДРЖЛИВОСТ НА ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ: 3.8

По политичките превирања што ги одбележаа изминатите неколку години, во 2018 година состојбата во Северна Македонија се стабилизира како резултат на позитивните, иако ограничени мерки што ги презеде новата Влада со цел да ги зголеми транспарентноста и отвореноста на државните институции.

Во јуни 2018 година грчкиот премиер Алексис Ципрас и македонскиот премиер Зоран Заев најавија договор за решавање на долгогодишниот политички спор за уставното име на државата. Според Преспанскиот договор, Република Македонија треба да го смени своето име во Република Северна Македонија, со што ќе се овозможи почеток на процесите за влез во Северноатлантската алијанса (НАТО), како и почеток на преговорите за влез во Европската Унија (ЕУ).

Мислењата на јавноста во врска со Договорот беа поделени како за време на преговорите така и по објавувањето на Договорот. На 30 септември се одржа референдум со цел населението да се изјасни дали го поддржува членството во НАТО и во ЕУ со прифаќање на Преспанскиот договор. Иако излезноста на референдумот изнесуваше 36,9%, што е помалку од законски пропишаниот минимум од 50%, 91,5% од гласачите го поддржаа Договорот, а само 5,6% се изјаснија против. И покрај слабата излезност, западните лидери го признаа резултатот од референдумот, па премиерот

го свика Собранието да го започне процесот за изменување на Уставот. Во јануари 2019 година Собранието ги донесе уставните измени за промената на уставното име што стапија во сила на 12 февруари 2019 година, по ратификацијата на Договорот во грчкиот парламент.

Целокупната одржливост на граѓанските организации забележа благо подобрување во 2018 година во сите сегменти, освен во делот на организациските капацитети кои сепак останаа стабилни. Во 2018 година беа затворени истрагите за повеќе ГОи што беа објавени во извештаите од претходните години со што беше подобрена правната рамка. Зголемувањето на јавните средства, корпоративната поддршка и локалните донации ја зацврстија финансиската одржливост на ГОи. ГОи имаа повеќе можности да учествуваат во процесите на донесување одлуки преку советување и работни групи, како и преку неколку успешни иницијативи за застапување. Благо подобрување беше забележано и во полето на давањето услуги, особено на давањето социјални услуги, откако Министерството за труд и социјална политика покажа подготвеност да ги зголеми средствата за граѓанскиот сектор и соработката со неговите претставници. Инфраструктурата за поддршка на секторот се зацврсти со помош на основањето нови ресурсни центри и зголемената соработка во рамките на секторот. Се подобри и општата слика за граѓанскиот сектор, иако граѓанските организации сè уште го чувствуваа влијанието од негативните кампањи насочени кон секторот во текот на изминатите години.

Според Централниот регистар на Република Северна Македонија (ЦРСМ), во 2018 година во државата имало 14 291 регистрирана граѓанска организација. Иако ЦРСМ во 2018 година во рамките на Отвореното владино партнерство (ОВП) обезбеди бесплатни основни податоци за граѓанскиот сектор, сепак постојат нејаснотии во поглед на прецизноста, корисноста и навременоста на податоците. Во согласност со препораките на новата Влада, бесплатните информации од ЦРСМ се достапни за новинарите, но не и за граѓанските организации.

ПРАВНА РАМКА: 3.9

ПРАВНА РАМКА ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Правната рамка за дејствување на граѓанските организации беше благо подобрена во текот на 2018 година како резултат на промените во даночните политики кои ја засегаат работата на ГОи. Освен тоа, граѓанските организации не беа повеќе подложени на вознемирувањата од страна на државните институции кои го мачеа секторот во 2016 и во првата половина од 2017 година.

Законот за здруженија и фондации (ЗЗФ) и понатаму претставува релативно погодна рамка за регистрирање здруженија и фондации и нивно дејствување. Регистрирањето може да се заврши најмногу за пет дена, а чини помалку од 50 ЕУР. ЗЗФ е доволно јасен кога се работи за организациската структура, дозволените активности, обврските за известување и другите аспекти од работата на ГОи.

Законот за спречување перење пари и финансирање тероризам, донесен во 2018 година, претставува потенцијална закана за работата на ГОи. Според законот, сите правни субјекти вклучително и ГОи треба да ги објават своите „вистински сопственици“ и да чуваат податоци за овие „сопственици“ на одреден начин; доколку ваквите барања не се исполнат, казните достигнуваат и до 10 000 ЕУР. Законот ги вклучува сите ГОи во високоризичната категорија на правни субјекти, особено кога се во прашање донации од високоризични земји. Досега новиот закон немал такво влијание, но кај ГОи постои страв дека, на пример, банка која нема да може да ги идентификува вистинските сопственици на една ГО, може да не ја прифати истата организација како свој клиент.

Во 2016 и во 2017 година, претходната Влада започна истраги и финансиски инспекции од страна на шест различни институции во дваесет и две ГОи кои беа критички настроени кон Владата. Министерството за внатрешни работи во ноември 2017 година соопшти дека истрагите се затворени, но истрагите водени од Јавното обвинителство и од Управата за јавни приходи сè уште беа отворени во 2018 година, затоа што за овие случаи нема временско ограничување. Затоа, таргетираните ГОи не можат да добијат документи од Управата за јавни приходи во врска со даноците исплатени во текот на претходните години, со што во голема мера се ограничува можноста тие да аплицираат за доделување финансиски средства.

Од 2015 година ГОи искажуваат загриженост за дефиницијата на изразот „јавен службеник“ во Кривичниот законик која ги вбројува и управителите на ГОи. Ова значи дека управителите на ГОи ги имаат истите обврски како министрите, пратениците и другите владини службеници, и за нив може да биде спроведена истрага за злоупотреба на службената должност, односно кршење на меѓународните норми и практики. Во 2018 година Јавните обвинителства во Гевгелија и во Прилеп отворија истраги против претставниците на две ГОи за злоупотреба на службената должност врз основа на прекршување на Кривичниот законик.

За ГОи не постојат правни ограничувања за пристапот до ресурси. ГОи имаат можност да остварат приход и да наплаќаат за стока и извршени услуги. Како правни субјекти, ГОи имаат право да конкурираат за владините набавки. Исто така, имаат право да организираат кампањи за донации и е дозволено им е да прифатат финансиски средства од странски донатори.

Законот за данокот на добивка беше изменет во 2018 година. За прв пат, измените јасно потенцираат дека приходот на ГОи не подлежи на овој закон, со исклучок на профитот добиен преку економски активности. Пред донесувањето на овој закон, различни владини институции различно ги толкуваа обврските на ГОи за исплаќање на данокот на добивка, па како резултат на тоа, третманот кон ГОи беше недоследен.

ГОи можат да добијат правна помош од локални експерти, како што е Македонското здружение на млади правници (МЗМП) и други. ГОи исто така можат да добијат правен совет преку ресурсните центри лоцирани во главниот град, како и во неколку други градови низ државата. Некои донатори, вклучително и ЕУ, ги признаваат ваквите активности и ги финансираат.

ОРГАНИЗАЦИСКИ КАПАЦИТЕТИ: 3.7

Организациските капацитети на ГОи не забележаа значителна промена во 2018 година.

ГОи сè уште учат како да комуницираат со граѓаните што ги застапуваат. Според ЦИВИКУС - Индексот на граѓанското општество (ИГО) за 2018 година спроведен од страна на Студиорум и Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС), учеството на граѓаните во општествените и политичките случувања е драстично намалено. Според истражувањето, граѓаните

помалку се вклучуваат во ваквите случувања поради лични причини, но и делумно поради недоволна информираност, доверба и пристап до ГОи.

Практиките за стратешко планирање во секторот граѓанско општество не се сменија во 2018 година. Во најголем дел, ГОи се вклучуваат во стратешко планирање само кога таквите активности ги финансираат донатори. Во 2018 година, на пример, таква поддршка обезбеди програмата Цивика мобилитас која е финансирана од Швајцарската агенција за развој и соработка (СДЦ), а ја спроведува МЦМС. Исто така, Проектот за граѓанско учество финансиран од УСАИД на добитниците на грантови им обезбедува исцрпна повеќегодишна помош за развој на капацитетите, вклучувајќи и процена на организациските капацитети и на капацитетите за застапување, како и помош при изготвувањето и ажурирањето стратешки планови, плановите за развој на капацитетите и годишните планови за работа.

Според ИГО за 2018 година, многу од организациите немаат функционални водечки тела и не прават разлика помеѓу улогите на извршните и управните тела при донесувањето одлуки.

ОРГАНИЗАЦИСКИ КАПАЦИТЕТИ ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Податоците на ЦРСМ покажуваат дека во граѓанскиот сектор се вработени приближно 1 900 луѓе. ГОи и понатаму имаат проблеми со вработување кадар. За многумина ГОи не се привлечни како работодавци затоа што не се во можност да понудат постојано вработување. ГОи, исто како и други работодавци, се соочуваат со недостиг на човечки капитал на локално ниво затоа што повеќето квалификувани работници бараат вработување во главниот град. Забележан е и значителен одлив на млади кадри во текот на последната деценија. Влошената репутација на ГОи во последните години го влоши и проблемот со вработување во ГОи, па сè помалку луѓе сакаат да се вработат во овој сектор. Според ИГО за 2018, организациите сè уште немаат квалитетни практики за управување со човечки ресурси. Само 37,9% од ГОи имаат подготвени политики за еднакви можности, 11,9% од вработените во ГОи се членови на синдикати, а 34,5% од ГОи имаат јавно достапни политики и стандарди за работа.

Интересот за волонтерска работа е низок, а младите луѓе многу ретко, или воопшто не стекнуваат искуство преку пракса. Според Светскиот индекс на донирање на Charities Aid Foundation за 2018 година, само 5 % од испитаниците во Македонија се изјасниле дека работат како волонтери за време на периодот на истражување во 2017 година, што е второ најниско ниво од вкупно 143 земји.

Повеќето ГОи имаат пристап до интернет, паметни телефони и други типови опрема, и покрај тоа што не сите донори одобруваат средства за купување опрема. Според ИГО за 2018, 40,7% од организациите имаат активни веб-камери, а повеќето ГОи ги користат друштвените мрежи како примарна алатка за споделување информации и начин да допрат до граѓаните.

ФИНАНСИСКА ОДРЖЛИВОСТ: 4.2

Финансиската одржливост на граѓанскиот сектор забележа благо подобрување во 2018 година поради тоа што беа зголемени јавните средства, корпоративната поддршка и локалните донации.

И покрај тоа што ГОи сè повеќе се свесни за потребата од различни начини на финансирање, не постои податок што покажува до кој степен имале можност да ја задоволат оваа потреба. Општо земено, поголемите ГОи се подолгорочно финансирани од неколку донатори, додека повеќето ГОи зависат

од еден или два донатора за краткотрајно финансирање. Странските донации се главниот извор на финансирање на ГОи.

Според државниот буџет за 2018 година, вкупната сума на средствата на централната власт за финансирање на непрофитните организации, вклучувајќи ги ГОи, политичките партии, синдикатите, спортските клубови и други, од буџетската линија 463 ќе се зголеми од 8 милиони ЕУР во 2018 година на 12 милиони ЕУР во 2019 година. Осум државни институции обезбедуваат средства за ГОи, меѓу кои Министерството за труд и социјална политика и Агенцијата за млади и спорт имаат најголеми буџети. Во 2018 година Агенцијата за млади и спорт за прв пат распредели средства за младинските иницијативи на ГОи (средствата претходно им беа доделувани само на спортски здруженија), а буџетот на Агенцијата за иницијативите на ГОи беше значително зголемен во 2019 година. Агенцијата исто така донесе и Правилник за определување постапка и утврдување критериуми за доделување средства, кој беше составен во консултација со ГОи. Министерството за труд и социјална политика исто така ги зголеми средствата за финансирање на ГОи и во 2018 и во 2019 година. Новата владина стратегија за ГОи усвоена во октомври 2018 година подразбира обврзаност за јавно финансирање на ГОи, како и фонд за кофинансирање на ЕУ-проекти почнувајќи од 2020 година. Исто како и во 2017 година, и во 2018 година Владата не објави повик за доставување предлози за ГОи преку Одделението за соработка со ГОи.

Сè уште постојат неколку проблеми со државните фондови. Евидентно е дека повеќето јавни институции што доделуваат грантови немаат јасни критериуми, правила и постапки, особено кога се во прашање известувањето и транспарентноста и одговорноста при доделувањето средства. Исто така, голем дел од јавните средства распределени од буџетската линија 463 им се доделени на спортски клубови, вклучувајќи и приватни спортски клубови кои се профитни правни субјекти. Државата сè уште не обезбедува средства за институционална поддршка што им е потребна на ГОи за да ја одржат својата дејност и да останат доследни на своите мисии и цели.

Во 2018 година ГОи сè повеќе ја препознаваа важноста за добивање средства од бизнис-заедницата. Имаше значителен интерес за малите грантови што ги нуди ЕУ преку Здружението Конект за локална мобилизација на ресурси и партнерство со бизнис-секторот. Исто така, зголемен број компании побараа партнерство со ГОи преку сервисот за поврзување на Конект. Истражувањето на Конект за корпоративна општествена одговорност меѓу компаниите во Северна Македонија спроведено во 2018 година покажува дека 38% од 105-те компании што биле предмет на истражување соработувале со ГОи. Позитивен пример е програмата ЕВН Волонтира во која над 500 вработени волонтирале во локалните заедници низ целата држава, како и Пивара Скопје која на вработените им овозможува платени денови за да волонтираат во заедницата.

Се зголемуваат и напорите за собирање локални донации. 139 ГОи аплицирале за грантови на отворениот повик поддржан од Конект со цел промоција на финансиската стабилност на ГОи преку меѓусекторско партнерство и локални донации. Преку оваа програма, ГО Бравура собра 8 000 ЕУР за лица со попреченост, додека ГО Отворете ги прозорците собра 17 000 ЕУР од компании само за неколку месеци. Во 2018 година Конект го организираше првиот циклус донации во земјата во кој поврза педесет индивидуални донатори за поддршка на три ГОи со различни мисии. Преку

Програмата за менторство и обука, Проектот за граѓанско учество им помогна на добитниците на грантови да ја подобрат својата одржливост и да вклучат поголеми сегменти од општеството за да постигнат финансиска стабилност. Добитниците на грантови добија помош за развивање вештини за социјален маркетинг и собирање донации, како и за привлекување индивидуални и корпоративни домашни донатори.

Според Светскиот индекс на донирање за 2018 година, 26% од испитаниците во Македонија изјавиле дека донирале во добротворни цели во 2017 година, што е значително помалку од 39% евидентирани во 2016 година кога земјата беше погодена од поплава, но истиот процент е забележан и во 2015 година.

Процентот на странски донации не се промени значително во 2018 година. ЕУ, Швајцарската агенција за развој и соработка и УСАИД и понатаму остануваат главни донатори кои ги поддржуваат активностите на ГОи. Овие три донатора доделуваат институционални и оперативни грантови што им овозможуваат на ГОи бидат постратешки ориентирани за да се постигне вистинска промена во општеството. Вообичаено, донаторите поддржуваат активности од областа на доброто владеење, антикорупцијата, човековите права, социјалната инклузија, проблемите на животната средина, правата на малцинствата, меѓуетничките односи и родовите односи.

2018 година не забележа значителна промена на степенот на вклученост на ГОи во активностите за остварување приход. Според Извештајот за овозможувачка околина за граѓанско општество на МЦМС, само 20% од ГО остваруваат приход од економски активности.

Во текот на годината зголемен беше и интересот за социјално претприемништво, најмногу поради достапноста на донаторските средства. Најмалку три добитници на институционален грант (Избор, Организацијата на жените од Свети Николе и Планетум) ја искористија финансиската поддршка од Цивика мобилитас за развој на концепти за општествени претпријатија кои ќе ја подобрат долгорочната организациска и финансиска одржливост. Добитникот на грантот од Проектот за граѓанско учество, Асоцијацијата за истражување, комуникација и развој Паблик, работи на подобрување на политиките и дејноста за општествените претпријатија и ГОи кои се одзиваат на потребите на маргинализираните групи и им го олеснуваат процесот на вработување. Во соработка со Министерството за труд и социјална политика, Паблик исто така работи на нова Национална стратегија за развој на социјалното претприемништво.

Многу ГОи немаат соодветен систем за финансиско управување. Според ИГО за 2018 година, забележано е намалување на транспарентноста на граѓанскиот сектор затоа што ГОи немаат објавено годишни извештаи како што е пропишано со законот.

ЗАСТАПУВАЊЕ: 3.4

Застапувањето на ГОи забележа умерено подобрување во 2018 година. Како резултат на попозитивниот пристап на новата Влада кон граѓанското општество, ГОи сега се вклучени во процесите на донесување одлуки и реформи на сите нивоа на Владата, а во текот на годината имаа неколку значително успешни застапувања.

Според ЦИВИКУС Монитор, во 2018 година беше подобрен просторот за дејствување на ГОи во Македонија. Владата активно ги вклучи ГОи во работните групи за донесување разни политики, стратегии и закони. На пример, ГОи беа вклучени во владината борба против корупцијата, како и во работната група задолжена за подготовка на новиот Закон за спречување на корупцијата и судир на интереси. ГОи беа повикани да ги надгледуваат тендерските постапки и да учествуваат во комисиите кои донесуваат одлуки за јавните набавки. Некои институции, како Министерството за труд и социјална политика и Министерството за правда имаа исклучително добра соработка со ГОи. На пример, ГОи беа вклучени во изготвувањето на новиот Закон за социјалната заштита со фокус на правилата за ГОи кои обезбедуваат социјални услуги.

Исто така, Владата го поддржа активниот придонес на граѓанскиот сектор за развојот на државниот Акциски план за отворено владино општество (ОВО) кој ја потенцира суштинската улога на секторот како гаранција дека земјите членки се инклузивни, достапни и одговорни. Акцискиот план исто така вклучува и редовен дијалог меѓу Владата и граѓанското општество, како и вклучување на ГОи во разговорите за пристап во НАТО и во ЕУ.

Вклученоста на ГОи во креирањето политики имаше значително влијание во 2018 година. Освен погореспоменатите примери, сите препораки на ГОи за Стратегијата за реформа на јавната администрација беа внесени во конечната верзија; ГОи исто така ќе бидат вклучени во надзорот при спроведувањето на стратегијата. Коментарите од граѓанското општество исто така беа вклучени во новите судски закони. Откако МЗМП, ФООМ, Адвокатската комора на Република Македонија и други ГОи овластени за обезбедување прелиминарна правна помош изразија загриженост за време на прелиминарната расправа за Законот за бесплатна правна помош, законот беше повлечен од Собраниската постапка и вратен на Министерството за правда за да биде доработен.

Во 2018 година Собраниската анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот одржа седница на која имаше и јавна расправа за дискриминаторските прекршувања на слободата на движење на Ромите. Јавната расправа беше организирана на иницијатива на МЗМП,

Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија и Кхам Делчево. Комисијата заклучи дека постапките на Министерството за внатрешни работи се дискриминирачки.

Во 2018 година, исто така, Управата за извршување санкции му дозволи пристап на Македонското здружение на млади правници во Казненопоправниот дом Скопје, кој претходно беше строго забранет. МЗМП и Управата потпишаа и Меморандум за соработка.

ГОи имаа активна улога во двете страни на кампањите за референдумот, и кај оние што ја поддржуваа промената на уставното име, како и кај оние што беа против. Згора на тоа, коалиција од десет ГОи започна кампања насловена „Зачекори напред! Изборот е твој!“ која имаше цел да ги информира граѓаните за неопходните реформи и потенцијалните бенефити за државата од евроатлантското членство.

На локално ниво, како резултат на кампањите организирани од локалните ГОи во 2017 година против отворањето рудници во југоисточна Македонија, Владата го раскина договорот со концесионерот на рудникот во Валандово во 2018 година. Исто така, како резултат на иницијативите на ГОи беа усвоени Локалните акциски планови за лицата со попреченост во две општини (Чашка и Градско) и Локалната младинска стратегија на Општина Крушево.

Иако вклученоста на ГОи во застапувањето е подобрена, сепак во многу случаи е прерано да се оценат резултатите од вложениот труд. На пример, иако повеќето важни препораки на Здружението на новинарите на Македонија и на другите медиумски организации беа вклучени во Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги што Собранието го донесе во декември 2018 година, другите закони поврзани со слободата на медиумите сè уште не се изменети. Исто така, за некои прашања ГОи сè уште имаат доста ограничено влијание. На пример, при расправите за Законот за спречување и заштита од дискриминација, ГОи имаа можност да влијаат врз мислењата на извршната власт за законот, но имаа ограничено влијание врз пратениците, особено оние кои имаат негативни мислења за лезбиската, геј, бисексуална, трансродова и интерсексуална (ЛГБТИ) заедница.

Застапувањето на ГОи е сè уште ограничен поради неколку фактори. Прво, иако вклученоста на ГОи во процесите на развивање различни политики се зголеми во 2018 година, таквата соработка сепак зависеше од индивидуалните ставови на одредени министри и институции. Второ, ГОи сè уште зависат од финансиската поддршка на донаторите за своите активности за застапување, особено кога се работи за долгорочно застапување кое подразбира ангажирање платени надворешни експерти. Исто така, работата на ГОи не е видлива, па затоа често не е признаена. Постои и мислење дека ГОи се политизирани.

Откако процесот за избор на членови на Советот за соработка на Владата со граѓанскиот сектор беше поништен и повторно почнат кон крајот на 2017 година, во 2018 година се одржа успешен избор и Советот се состана осум пати во текот на годината. Советот е консултативно тело на Владата чиј фокус е поттикнување развој на граѓанскиот сектор во Северна Македонија. Улогата на Советот е да набљудува, анализира и да даде придонес во јавната политика која влијае врз граѓанскиот сектор. Исто така, Советот се стреми да воспостави соработка и партнерство меѓу Владата и

државните тела од една страна и граѓанскиот сектор од друга. Главните улоги на Советот подразбираат учество во подготовката и мониторингот на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор; анализа на вклученоста на ГОи во процесите за креирање јавни политики; давање предлози за приоритети за финансирање на ГОи од државниот буџет; ревизија на потрошените средства; и ревизија на иницијативите на ГОи и давање мислење.

Во септември 2017 година Одделението на Владата за соработка со граѓанскиот сектор објави јавен повик за консултации со ГОи за создавањето на новата владина Стратегија за соработка со и развој на граѓанскиот сектор. Процесот продолжи во 2018 година со организирање состаноци на работните групи и настани за консултирање со ГОи од пошироки размери, како онлајн така и лично. Добиената нацрт-стратегија содржи три стратешки цели: нормативна, институционална и финансиска рамка за развој на граѓанскиот сектор; демократизација, активно учество на граѓанскиот сектор во општествените процеси, креирање политики и мониторинг со особен фокус на интеграцијата во ЕУ; и граѓанскиот сектор како учесник во социо-економскиот развој. Во септември 2018 година, на 88. владина седница стратегијата беше разгледана, но не беше усвоена, поради несогласувањето на Министерството за финансии со предлогот да се воспостави владин фонд за кофинансирање проекти на граѓанскиот сектор финансирани од странски и од домашни **донатори**. Стратегијата, како и воспоставувањето на компонентата кофинансирање, беше најпосле усвоена во октомври 2018 година.

ДАВАЊЕ УСЛУГИ: 3.6

Давањето услуги од страна на граѓанскиот сектор забележа благо подобрување во 2018 година како резултат на зголемената соработка со државните институции, особено во полето на социјалните услуги. Министерството за труд и социјална политика и Министерството за здравство имаат опсежна соработка со ГОи. На пример, Министерството за труд и социјална политика обезбеди повеќе од 109 милиони МКД (околу 2 милиона УСД) за финансирање на граѓанскиот сектор во 2018 година со цел да се обезбеди различна форма на социјална поддршка за ранливите групи, што е значително повеќе од околу 85 милиони МКД (околу 1,6 милиони УСД) обезбедени во 2017 година. Исто така, Министерството за труд и социјална политика повторно ги активираше ромските информативни центри низ земјата кои обезбедуваат правна помош за Ромите, и ја усвои, и започна со спроведување на политиката за деинституционализација на луѓето со попреченост, цел за која ГОи подолго време се заземаше.

Давањето услуги од страна на граѓанскиот сектор е ограничено затоа што ГОи добиваат годишни договори со ограничени средства, што ги спречува да инвестираат во долгорочниот развој на услугите што ги нудат. Исто така, според Извештајот за овозможувачка околина за граѓанско општество на МЦМС, има само мал напредок во воведувањето соодветни правила за да се обезбедат транспарентност и одговорност при користењето на јавните средства. За да се подобри транспарентноста, на пример,

министрите треба да развијат долгорочни стратегии и да ги објавуваат резултатите и постапките за селекција.

Во 2018 година давањето услуги од страна на граѓанскиот сектор значително се прошири надвор од рамките на традиционалните социјални услуги. Новите услуги вклучуваат психолошка поддршка, нови добавувачи на храна за бездомниците, како и бесплатна правна помош.

Некои ГОи директно им пристапуваат на граѓаните за да ги дознаат нивните потреби и да ги вклучат во програмите. На пример, Црвениот крст во регионот Охридско Езеро собра информации од граѓаните за да ја потврди потребата од изградба на планински центар за спасување со цел да се промовира безбеден авантуристички туризам.

ГОи ги доставуваат и ги нудат своите публикации бесплатно на други организации, релевантни владини институции и на академската заедница. ГОи, генерално, даваат услуги без дискриминација.

ГОи ретко се платени за нивната стручност или за услугите, иако постојат примери на ГОи кои обезбедуваат платени услуги. На пример, социјалното претпријатие Копче наплаќа симболични суми за облеката што ја изработува и ја продава со цел да ги покрие трошоците за вработување луѓе од ранливите групи. Организациите што даваат услуги најчесто зависат од донаторите кои ги финансираат. Владата недоволно ја разбира важноста на некои услуги од ГОи, како што е бесплатната правна помош, ниту пак им овозможуваат вистинска поддршка.

ИНФРАСТРУКТУРА НА СЕКТОРОТ: 3.1

Инфраструктурата за поддршка на секторот е благо подобрена во 2018 година, што првенствено се должи на основањето нови ресурсни центри и зголемената соработка во рамките на секторот.

Националниот ресурсен центар за граѓански организации беше основан во февруари 2018 година со средства од ЕУ. МЦМС и две партнерски организации управуваат со Националниот ресурсен центар. Освен канцеларијата во Скопје, уште две канцеларии - во Штип и во Гостивар - почнаа да работат во април 2018

година како дел од овој проект. Овие ресурсни центри им нудат различни бесплатни услуги на ГОи, како на пример простор за одржување состаноци и настани, информации за достапни средства, информации за нови закони кои ја засегаат работата на ГОи, обуки од различни области, и мали грантови. Посредничките организации и ресурсните центри, како и нивните програми, се речиси исклучиво финансирани од донатори; ГОи сè уште не се во можност да платат за ваквите услуги.

Неколку локални организации и програми обезбедуваат финансиска поддршка за ГОи. Програмата на Цивика мобилитас финансирана од Швајцарската агенција за развој и соработка официјално заврши во 2018 година, но беше најавено дека во јануари 2019 година ќе почне нов четиригодишен проект. МЦМС ќе продолжат да ја имплементираат новата програма. Преку Проектот за граѓанско учество финансиран од УСАИД, две локални организации кои имаат улога на поддоговарачи нудат грантови за ГОи. Делегацијата на Европската Унија (ДЕУ) додели неколку проекти со подгрантови за да допре до повеќе ГОи, особено на локално ниво. Во Северна Македонија не постојат фондации на локалните заедници.

ГОи во 2018 година спроведоа неколку заеднички иницијативи, како и иницијатива за развој на модел за вклученоста на граѓанското општество во процесите на пристапување во ЕУ. Зголемен број неформални мрежи фокусирани на теми како правда, антидискриминација, фискална транспарентност и антикорупција, добија средства од донатори за да ги исполнат своите цели. Порастот на бројот на здружени организации и мрежи се забележува и според бројот на ефективните застапувања во текот на годината. Мрежата за фискална одговорност, одржливост и транспарентност (ФИСКАСТ) заедно со единаесет општини и локални ГОи работеше на партиципативно буџетирање во општините. Повеќе од дваесет организации беа вклучени во иницијативата „Не во наше име!“ за повлекување на предлог-законот за изменување и дополнување на Кривичниот законик, затоа што амандманите предвидуваа поблаги казни во

ИНФРАСТРУКТУРА НА СЕКТОРОТ ВО С.МАКЕДОНИЈА

случаите што ги води Специјалното јавно обвинителство. Целта на ЦИВИТАКС-групата е да анализира, истражува и да се залага за фискални промени што ги засегаат ГОи, академските институции и поединци. Во 2018 година беше формирано мислење за фискалните реформи. Во 2017 година, осумдесет ГОи ја формираа Мрежата за финансиска одржливост која почна да работи во 2018 година. Целта на мрежата е да застапува промени, но и да обезбедува информации за организациите за начинот на добивање средства, нивните даночни обврски и други фискални прашања. Иако е зголемен бројот на заедничките иницијативи и здружувања на организациите, мрежите формирани да одговорат на повиците за доставување предлози често не се одржливи по завршувањето на финансираните проекти.

Ресурсните центри организираат обуки на теми како што се добро владеење, институционален развој и зајакнување на организациските капацитети, односи со јавноста, донации, транспарентност и одговорност, како и проширување на мрежата. Обуките обично се одржуваат во главниот град, а ресурсните центри обезбедуваат транспорт и сместување.

Постојат неколку примери на соработка со други сектори. Во 2018 година за прв пат беше формирана мултисекторска група за спречување на корупцијата во бизнис-секторот во која ГОи учествуваат заедно со Стопанската комора. Соработката со медиумите, исто така, беше подобрена во 2018 година.

ЈАВЕН УГЛЕД: 4.5

Угледот на граѓанскиот сектор благо се подобри во текот на 2018 година, иако ГОи и понатаму беа под влијание на негативните кампањи упатени кон секторот во текот на изминатите години.

Според ЦИВИКУС Монитор, и покрај попозитивниот став на Владата кон граѓанското општество во 2018 година, опозицијата продолжи да ги напаѓа граѓанските групи за наводна вмешаност во перењето пари заедно со владејачката партија и

незаконските тендерски постапки. Граѓанскиот сектор се бореше да ја врати довербата на јавноста по оваа долготрајна негативна кампања. Скорешниот извештај од здружението Паблик со наслов „Граѓанскиот сектор и промените во општеството“ открива дека 60 % од Македонците имаат негативен став кон граѓанското општество. Згора на тоа, луѓето не ја разбираат улогата на

граѓанскиот сектор, дури ни во случаите кога ГОи одиграле клучна улога за позитивните промени во општеството.

И покрај тоа, јавноста сè повеќе верува дека граѓанскиот сектор ги поттикнува промените во општеството. Според ИГО за 2018 година, 65,3% од испитаниците сметаат дека ГОи имаат влијание, што е поголем процент од 60,4% во 2016 година. Најголемиот дел од испитаниците (78,3%) веруваат дека ГОи имаат големо или одредено влијание во полето на намалување на сиромаштијата, поддршката за маргинализираните заедници и ранливите групи, образованието, хуманитарната помош, здравствената заштита, вработувањето и животната средина, додека 21,7% сметаат дека ГОи имаат ограничено влијание.

Довербата на јавноста во медиумите е сè уште ниска (41%, според ИГО). Бројот на заканите упатени кон новинари и ГОи е намален од осумнаесет во 2017 година на шест во 2018 година; сепак, сè уште нема никакви санкции за таквото однесување.

ГОи, генерално, имаат добар углед и социјален капитал во медиумите. ГОи редовно добиваат покани за учество во програмите на медиумите со цел да ги споделат своите експертски мислења во политичките дебати.

По Шарената револуција, неколкумина истакнати активисти и претставници на граѓанскиот сектор влегоа во Владата или пак беа избрани за пратеници. Ваквите случувања поттикнуаа расправа за улогата и мотивите на граѓанското општество, а имаат потенцијал негативно да влијаат на јавниот углед на секторот.

Како што веќе беше споменато, ГОи уживаат добар углед кај Владата во 2018 година. Во текот на годината, Владата во голема мера се потпираше на стручноста на ГОи при развојот на повеќе документи за јавни политики и стратегии. На пример, Законот за јавните набавки претпре промени откако беа консултирани 500 претставници на граѓанскиот сектор. За перцепцијата на бизнис-секторот за граѓанското општество не постојат ни истражувања ниту податоци.

Повеќе ГОи имаат комуникациски стратегии за разлика од претходните години. ГОи зависат од друштвените мрежи за промоција на своите достигнувања и за комуникација со граѓаните.

Во 2018 година, ГОи иницираше напори за саморегулирање и подобрување на транспарентноста и стандардите за одговорност во секторот. Со финансиска поддршка од ЕУ, во текот на 2018 година десет ГОи спроведоа проекти за подобрување на транспарентноста и одговорноста на граѓанскиот сектор. Целта на проектите беше подобрување на внатрешните правила и постапки на ГОи, практиките на добро владеење и стратегиите за мониторинг и евалуација.

Напомена: Мислењата искажани во овој документ се мислења на панелистите и проектните истражувачи и не секогаш се во согласност со ставовите на УСАИД или ФХИ 360.